

keppi ja porkkana

Valtiosektorin tiedote 3/2011

KUVA: HEIDI HANNIKAINEN

TÄSSÄ NUMEROSSA

- **Mitä tavoittelemme tulevalla neuvottelukierroksella?**
- **Näin neuvotellaan valtion sopimus**
- **Vapaata perheenjäsenen tai muun läheisen hoitamiseksi**

PÄÄKIRJOITUS

Muutosten syksy

Valtiolla syksy on käynnistynyt uuden hallitusohjelman ja budjettivalmistelun merkeissä. Yleinen taloustilanne luo varjonsa tälle keskustelulle. Kuluva syksy ohjaa myös valmistautuminen seuraaviin virka- ja työehtosopimusneuvotteluihin. Nykyinen sopimushan on katkolla helmikuun lopussa.

Juhannuksen alla syntyi pitkällisen väännön jälkeen uusi hallitus ja hallitusohjelma. Sen jälkeen on keskusteltu vilkkaasti siitä, mitä hallitusohjelman sanamuodoilla käytännössä tarkoitetaan. Monet kirjaukset ovat niin yleisellä tasolla, että konkreettiset toimenpiteet jäävät hallitusohjelmaa lukemalla helposti hämärän peittoon. Varmaa on, että säästöjä ja leikkauksia on luvassa. Hallitusohjelmassa todetaan, että tuottavuusohjelma korvataan vaikuttavuus- ja tuloksellisuusohjelmalla. On selvää, että nykyisin käytössä olevan tuottavuusohjelman virheistä on otettava oppia. Tuottavuuden ja tuloksellisuuden kehittäminen on tärkeää, mutta keinojen pitää olla oikeat. Aitoa tuottavuuden kehittämistä ei ole se, että työtehtävien määrä pysyy ennallaan, mutta henkilöstön määrää vähennetään. Aitoa tuottavuuden kehittämistä ei ole myöskään se, että lyödään ensin lukkoon henkilöstömäärän leikkaustavoitteet ja vasta sen jälkeen aloitetaan pohdinta itse toiminnan kehittämisestä. Prosessi on käännettävä toisinpäin. Toivoa sopii, että tuottavuusohjelman nimenvaihdon myötä muuttuu muutakin kuin nimi.

Jatkuvien muutosten myötä henkilöstön jaksaminen on koe- tuksella. Henkilöstöä rassaavat tuottavuusohjelman lisäksi myös ainaiset organisaatiomuutokset: edellisestä ei ole vielä kunnolla selvitty, kun jo uutta muutosta pukkaa. Läheskään aina kukaan ei tunnu tietävän, mikä hyöty uudesta muutoksesta on. Tuntuu siltä, että joku jossakin vain piirtelee uusia organisaatiolaatikoita. Ehdotan, että jos valtiolla halutaan oikeita kustannussäästöjä, ne voisi aloittaa tarkastelemalla nykyistä kriittisemmin organisaatiomuutosten tarpeellisuutta ja luopumalla niistä uudistuksista, joiden käytännön hyöty ei ole oikein kenellekään valjennut.

Hallitusohjelmasta löytyy useita kirjauksia työelämän kehittämiseksi, mm. hyvästä henkilöstöpolitiikasta, työhyvinvoinnista ja työelämän laadusta. Ne ovat kaikki tärkeitä asioita, joiden kehittämisen tarpeellisuudesta on kaikkien varmasti helppo olla yhtä mieltä. Henkilöstön näkökulmasta onkin syytä toivoa, että myös nämä positiiviset tavoitteet toteutuvat.

KUVA: JUUKKA LUOTILA

Mari Raininko
päätoimittaja
julkisen sektorin asiamies
Agronomiliitto ry

Sopimuskausi on loppusuoralla:

Mitä tavoittelemme tulevalla neuvottelukierroksella?

Voimassa olevan valtion virka- ja työehtosopimuksen sopimuskausi päättyy 29.2.2012. Osapuolet ovat sopineet, että marraskuusta 2011 alkaen tarkistellaan edellytyksiä jatkaa nykyistä sopimusta. Jos sopimusta ei jatketa, se on irtisanottava vähintään kuusi viikkoa ennen sopimuskauden päättymistä

Työmarkkinakeskusjärjestöt ja hallitus neuvottelevat parhaillaan keskitetystä vakauttavasta ratkaisusta. Jos tällaiseen ratkaisuun päästään, todennäköisin malli on, että keskusjärjestötasolla sovitaan kustannusraamista, jonka rajoissa ala- tai sektorikohtaiset virka- ja työehtosopimukset tulisi tehdä.

Sopimusten syntymisiä tuettaneen veroratkaisuilla. Ne toteutuisivat siinä tapauksessa, että vakautussopimuksen raa-meissa tehdyt virka- ja työehtosopimukset ovat riittävän kattavia eli niiden piiriin kuuluu riittävän suuri osa palkansaajista.

Vakautusratkaisun syntyminen on tällä hetkellä erittäin epävarmaa. Jos kaikkia aloja tai sektoreita koskeva vakauttava sopimus saadaan aikaiseksi, tämä johtaa todennäköisesti siihen, että valtiosektorinkin virka- ja työehtosopimusneuvottelut aikaistuvat. Mikäli vakautusratkai-

sua ei synny, neuvotteluaika taulu pysyy alkuperäisen sopimuksen mukaisena eli neuvottelut käynnistyvät ennen vuodenvaihdetta.

Tavoitteita valmistellaan jo

JUKOn valtion neuvottelukunta on aloittanut tulevan kierroksen neuvottelutavoitteiden valmistelun. Viime keväänä käydyllä tarkastelukierroksella neuvottelutavoitteiden painopiste oli palkantarkastuksissa. Vain muutamia aivan välttämättömiä, ennen kaikkea muutosturvaan liittyviä tekstikysymyksiä ratkaistiin. Tulevalla kierroksella tekstikysymyksetkin ovat jälleen laajemmin esillä.

Palkansaajajärjestöt lähtevät siitä, että palkansaajien ostovoimaa halutaan parantaa. Valtiosektori ei myöskään saa jäädä jälkeen yleisestä palkankorotustasosta. Koska inflaatio on ollut ja sen on jatkossakin ennustettu olevan suhteellisen korkea, yli kolme prosenttia, tämä vaikuttaa palkankorotusvaatimusten tasoon. Epävakaa taloudellinen tilanne ja valtiontalouden alijäämät eivät helpota neuvottelutilannetta. Jos vakauttamisratkaisu syntyy, hallituksen veroratkaisut voivat pienentää ilmassa olevia palkankorotuspaineita.

Huomio julkisen sektorin palkkoihin

JUKOssa ollaan huolestuneita siitä, että korkeasti koulutetun henkilöstön palkkataso valtiosectorilla on selvästi matalampi verrattuna yksityiseen sektoriin. On erittäin tärkeää, että neuvottelupöydässä löydetään keinoja valtiosektorin palkkakilpailukyvyyn turvaamiseksi ja sitä kautta varmistetaan pätevä henkilöstön rekrytointi sekä pysyminen valtiolla jatkossakin.

Valtion palkkausjärjestelmien kehittämiseen tulee panostaa. Tällä hetkellä järjestelmien kehittäminen on käytännössä pysähtynyt. Syynä tähän on ennen kaikkea rahoituksen puute. Fuusiovirastojen uusia palkkausjärjestelmiä on mahdotonta aikaansaada nollasummapelillä. Yhtenä tilannetta korjaavana elementtinä JUKO tavoittelee sitä, että ns. purkautuvat takuupalkat voidaan palauttaa takaisin viraston palkkausjärjestelmään. Jos näin ei tapahdu, on pitemmän aikavälin seurauksena palkkatason järjestelmällinen lasku.

Kevään 2010 sopimusneuvotteluissa sovittiin ns. joustavien työaikamallien kokeilusta. Mallien käyttöönotto virastotasolla on ollut valitettavan niukkaa. Siellä missä malli on otettu käyttöön, ovat kokemukset kuitenkin olleet myönteisiä. Saatujen kokemusten valossa kokeilun jatkaminen vaikuttaa perustellulta.

Tavoitteina on myös etätöiden käytön laajentaminen ja matkustamiseen liittyvien epäkohtien korjaaminen. Henkilöstön aseman turvaamiseen muutostilanteissa on haettava yhä parannuksia.

Edellä on esitelty vain osa valtion neuvottelukunnassa esillä olleista tavoitteista. Varmaa on, että tavoitteiden saavuttaminen ei tule olemaan helppoa. Järjestövalmiuden nosto kuuluu luonnollisena osana neuvotteluihin valmistautumiseen ja tämä työ on jo käynnissä. Neuvotteluissa onnistumiseen tarvitaan koko jäsenkunnan tukea. ■

Kati Virtanen

*JUKOn valtion neuvottelukunnan
puheenjohtaja
asiamies
Suomen Lakimiesliitto*

**On erittäin tärkeää,
että neuvottelupöydässä
löydetään keinoja
valtiosektorin
palkkakilpailukyvyyn
turvaamiseksi.
Näin varmistetaan pätevä
henkilöstön rekrytointi
sekä pysyminen valtiolla
jatkossakin.**

Näin neuvotellaan valtion sopimus

Valtion virka- ja työehtosopimuksen neuvottelee ja hyväksyy Akava-yhteisössä Julkisalan koulutettujen neuvottelujärjestö JUKO ry. JUKOssa toimivat ne akavalaiset liitot, joiden jäseniä työskentelee valtiosektorilla. Näissä liitoissa on jäseninä yli 26 000 valtion virkamiestä tai työntekijää.

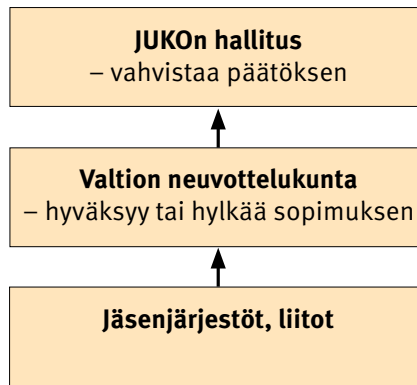
Ennen vanhan sopimuksen päätymistä ja neuvottelujen alkua liitot laativat neuvottelutavoitteet. JUKOssa toimiva valtion neuvottelukunta sovittaa tavoitteet yhteiseksi listaksi ja myös priorisoi ne.

Varsinainen neuvotteluprosessi alkaa, kun palkansaajien puolelta JUKOn lisäksi Pardian ja JHL:n neuvottelijat sekä työnantajan edustajat Valtion työmarkkinalaitoksesta kohtaavat. Sopimukseen pääseminen vaatii useita neuvotteluja, ja neuvottelukunta seuraa niiden edistymistä sekä antaa tarvittaessa neuvottelijoille evästyksiä.

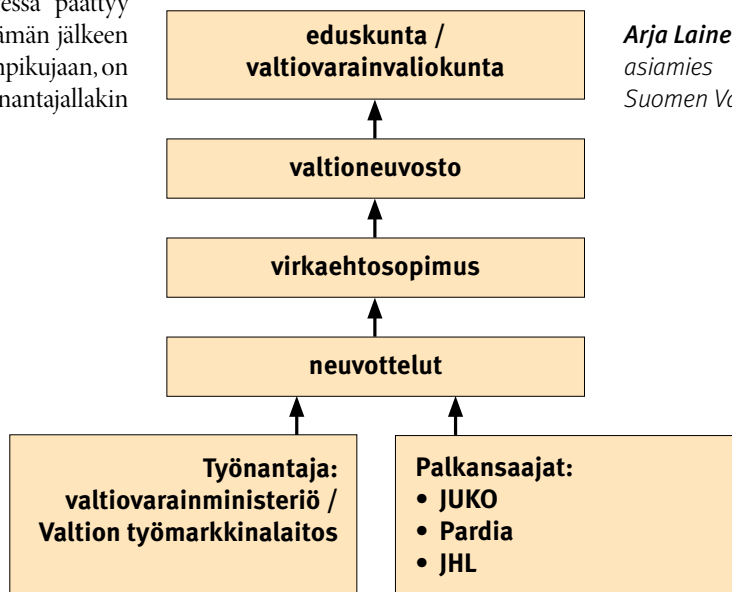
Neuvottelujen edetessä työnantaja tekee omien tavoitteidensa, palkansaajien esittämien tavoitteiden sekä käytyjen keskustelujen pohjalta tarjouksen, jonka hyväksymisestä tai hylkäämisestä päättää valtion neuvottelukunta. Usein sopimukseen pääseminen vaatii useampia tarjouksia.

Mikäli sopimukseen ei päästä, neuvottelukunta irtisanoo työehtosopimuksen. Vanhan sopimuksen päättyessä päättyy myös työrauhavelvoite. Jos tämän jälkeen ajaututaan neuvotteluissa umpikujaan, on niin palkansaajilla kuin työnantajallakin

Päätöksenteko JUKOssa

Virka- ja työehtosopimuksen neuvotteluosapuolet

mahdollisuus ryhtyä työtaistelutoimenpiteisiin. Jos JUKO joutuu käyttämään lakkoasetta, valtion neuvottelukunta antaa lakkovaroituksen ja JUKOn hallitus vahvistaa päätöksen.

Järjestövalmiutta rakentaa ja siitä vastaa neuvottelukunnan alainen keskuslakkoimikunta. Jäsenistön tärkein tehtävä neuvottelujen aikana onkin antaa tukensa neuvottelijoille huolehtimalla, että paikallinen järjestöllinen valmius on kunnossa kaikissa tilanteissa.

Neuvottelutuloksen synnyttyä – toivottavasti tulevallakin kierroksella ilman työtaistelua – neuvottelukunta päättää neuvottelutuloksen hyväksymisestä. Tämän jälkeen JUKOn hallitus vahvistaa sopimuksen.

Työnantajan puolelta sopimus tulee voimaan, kun valtioneuvosto on sen hyväksynyt. Kun sopimuksesta aiheutuu sellaisia lisämenoja, joiden hyväksymiseen tarvitaan eduskunnan päätös, alistetaan se eduskunnan valtiovarainvaliokunnan hyväksyttäväksi. ■

Arja Laine

asiamies

Suomen Valtiotieteilijöiden Liitto SVAL ry

Vapaata perheenjäsenen tai muun läheisen hoitamiseksi

Valtion työmarkkinaosapuolet ovat tehneet keväällä 2011 tarkistuksen valtion yleiseen virka- ja työehtosopimukseen. Muutoksen tarkoituksena on helpottaa työn ja yksityiselämän yhteensovittamista ja selkeyttää läheisen hoitamiseksi otetun vapaan pelisääntöjä. Valtion sopimus perustuu eduskunnan keväällä hyväksymään työ-sopimuslain muutokseen, joka on nyt ulotettu koskemaan myös virkamiehiä.

Vapaan saaminen perustuu edelleen työnantajan ja työntekijän tai virkamiehen sopimukseen. Sopimus kuitenkin velvoittaa työnantajan järjestämään työt mahdollisuuksien mukaan niin, että virkamies tai työntekijä voi pitää vapaan. Sopimuksen menettelyt, muodot ja vapaan pituus ovat osapuolten sovittavissa.

Valtion sopimuksen muutos parantaa myös mahdollisuuksia keskeyttää sovittu vapaa. Keskeytyksen tulee tapahtua perustellusta syystä. Sellainen voi olla esimerkiksi hoidettavan tilanteen muuttuminen

niin, että kotihoito ei enää ole mahdollista. Perusteena voi olla myös se, että hoitajan omissa edellytyksissä selviytyä hoitotehtävistä on tapahtunut muutoksia. Hoitajan taloudellisen tilanteen muutos ei kuitenkaan riitä perusteeksi.

Perheenjäsenen tai muun läheisen hoitamista varten sovitulla vapaalla olevaa ei voi irtisanoa tämän vapaan käytön vuoksi. Muilta osin esimerkiksi raskaana olevan erityinen irtisanomissuoja ei koske tämän vapaan käyttäjiä. Perheenjäsentä tai muuta läheistä hoitanutta koskee työ-sopimuslain mukainen oikeus palata ensisijaisesti aikaisempaan työhönsä. Jos se ei ole mahdollista, vapaalta palaavalle on tarjottava aikaisempaa vastaavaa työtä ja viimeisenä vaihtoehtona muuta työ-sopimuksen mukaista työtä. ■

Jari Lehto

toiminnanjohtaja

Luonnontieteiden Akateemisten Liitto LAL

KEPPI JA PORKKANA UUDISTUU JA SÄHKÖISTYY

Tänä syksynä Keppi ja Porkkana on uudistunut niin vastuuhenkilöiden kuin visuaalisen ilmeen osalta. Lehden toimitusvastuu on siirtynyt Agronomiliiton, Luonnontieteiden Akateemisten Liiton ja Psykologiliiton muodostamalle tiimille. Lehden päätoimittajan tiedot löydät sivun alalaidasta – häneen voit olla yhteydessä, jos mieleesi tulee juttuideoita tai haluat antaa palautetta lehdestä.

Uutta ilmettä lehden ulkoasuun tuo nelivärisyys, ja samalla lehden luettavuutta on pyritty parantamaan mm. tekstityyppiä uudistamalla.

Lehdelle on avattu myös omat verkkosivut **keppijaporkkana.fi**, joilta löydät lehden vanhat numerot pdf-tiedostoina.

Otsikkohakemiston avulla löydät aiemmissa lehdissä julkaistut artikkelit helposti. Käy tutustumassa!

Vastaava toimittaja: Agronomiliitto, Mari Raininko, p. (09) 2511 1642, mari.raininko@agronomiliitto.fi
Toimitus: Agronomiliitto, Sari Häkkinen
Osoitelähde: jäsenliitot

Liittojen valtiosektorin asiamiehet:

Agronomiliitto

Mari Raininko, asiamies
Puh. (09) 2511 1642, 040 901 1642
mari.raininko@agronomiliitto.fi
www.agronomiliitto.fi

Akavan Erityisalat

Kalevi Juntunen, asiamies
puh. 0201 235 351, 040 582 2780
kalevi.juntunen@akavanerityisalat.fi
www.akavanerityisalat.fi

Driftingsenjörsförbundet i Finland, DIFF

Kristina Morberg, t.f. verksamhetsledare
Tfn. (09) 4767 7346
kristina.morberg@diff.fi
www.diff.fi

Luonnontieteiden Akateemisten Liitto LAL

Jari Lehto, toiminnanjohtaja
puh. (09) 2511 1661, 0400 667 045
jari.lehto@luonnontieteilijat.fi
www.luonnontieteilijat.fi

Metsänhoitajaliitto

Tapio Hankala, toiminnanjohtaja
puh. (09) 6840 8112
tapio.hankala@metsanhoitajat.fi
www.metsanhoitajat.fi

Suomen Ekonomiliitto SEFE

Johanna Hämäläinen, asiamies
puh. 0201 299 289, 050 370 4456
johanna.hamalainen@sefe.fi
www.sefe.fi

Suomen Lakimiesliitto

Kati Virtanen, asiamies
puh. (09) 8561 0346
kati.virtanen@lakimiesliitto.fi
www.lakimiesliitto.fi

Suomen Psykologiliitto

Riitta Saikkonen-Heinonen, pääsihteeri
puh. (09) 6122 9177, 040 579 1513
riitta.saikkonen@psyli.fi
www.psyli.fi

Suomen Valtiotieteilijöiden Liitto SVAL

Arja Laine, asiamies
puh. 010 231 0355
arja.laine@sval.fi
www.sval.fi

Tekniikan akateemiset TEK

Pia Hiltunen, asiamies
puh. (09) 2291 2223
pia.hiltunen@tek.fi
www.tek.fi

Tradenomiliitto TRAL

Esa Schön, johtava lakimies
puh. 020 155 8808
esa.schon@tradenomiliitto.fi
www.tradenomiliitto.fi

Uusi Insinööriliitto UIL

Juha Särkkä, julkisen sektorin asiamies
puh. 0201 801 843
juha.sarkka@uil.fi
www.uil.fi

Ympäristöasiantuntijoiden keskusliitto YKL

Arja Varis, edunvalvontapäällikkö
puh. (09) 622 68510, 0400 488 516
arja.varis@ykl.fi
www.ykl.fi